

Dünya ve Türkiye Üniversitelerinde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz

Nazan YELKİKALAN¹

Ayten AKATAY²

Hacı Mehmet YILDIRIM³

Yasin KARADENİZ⁴

Can KÖSE⁵

Öznur KONCAGÜL⁶

Eray ÖZER⁷

¹ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

² Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

³ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

⁴ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

⁵ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

⁶ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

⁷ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi SBE İşletme Anabilim Dalı Doktora Öğrencisi

Özet

Son yıllarda önemli konuların başında gelen girişimcilik, yeni iş alanlarının oluşturulmasına ve istihdam sorunlarının çözümüne önemli katkılar sağlamaktadır. Girişimcilik ruhunun oluşması ve başarılı girişimcilerin ortaya çıkmasında girişimcilik eğitimi de önemli bir yer tutmaktadır. Bu çalışmada girişimci, girişimcilik kavramları üzerinde durularak Dünya'daki ilk 100 üniversite ve Türkiye'deki devlet, vakıf üniversitelerindeki girişimcilik eğitimi; üniversitelerin internet siteleri üzerinden; girişimcilik dersi ve ders içeriği, girişimcilik merkezi ve girişimcilik topluluğu/kulübü olup olmadığı başlıkları altında içerik analiziyle incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; Türkiye'de üniversite düzeyinde girişimcilik eğitiminin ön lisans düzeyinde yoğun olarak verildiği, dünyada ise durumun tam tersi olduğu tespit edilmiştir. Türkiye'de üniversite düzeyinde girişimcilik eğitiminin öneminin anlaşılmasıyla, dünyaya göre eksiklikler giderilerek daha özgün ve işlevsel bir yapıya kavuşturulması daha başarılı girişimcilerin yetiştirilmesi için önemli bir adım olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Girişim, girişimcilik, girişimcilik eğitimi, girişimci üniversite.

Entrepreneurship Education in World and Turkish Universities: A Comparative Analysis

Abstract

The entrepreneurship, an overriding issue of late years, provides an important contribution to the creation of new businesses and to the solution of the employment problem. Entrepreneurship education is also important in formation of entrepreneurial spirit and in the emergence of successful entrepreneurs. In this study, entrepreneurship education in the top100 universities of the world, state and foundation universities in Turkey have been analyzed via content analysis through web sites of the universities under entrepreneurship courses and course content, whether having entrepreneurship center and entrepreneurial community/clubs topics. In respect of the findings, university-level entrepreneurship education is provided intensively at the undergraduate level in Turkey but the opposite of the situation is valid for the world. By the importance of university-level entrepreneurship education to be proven in Turkey, structuring a unique and functional education by fulfilling the needs by the side of the world would be an important step to train successful entrepreneurs.

Keywords: Entrepreneur, entrepreneurship, entrepreneurship education, entrepreneurial university.

1. Girişim, Girişimci, Girişimcilik Kavramları ve Önemi

Üretim faktörlerinin bir araya getirildiği, teknik, ekonomik ve hukuki birimler girişim veya işletme olarak ifade edilmektedir. Girişimcinin bir işletme kurmak veya üretim faktörlerini bir araya getirmeye yönelik bütün çabaları da, girişim olarak tanımlanabilir (Tutar ve Küçük, 2003:161-162). Girişimci ise, işletmeyi kuran, yönlendiren, geleceğe ilişkin planları yapan ve yürüten kişidir (Akdemir, 2009:25). Diğer bir tanıma göre girişimci, mal ve hizmet üretimini gerçekleştirebilmek amacıyla riski üstlenerek doğal kaynak, sermaye, emek gibi üretim öğelerini bir araya getirip faaliyete geçiren kişidir (Tekin, 2004:3).

“Belirli işletmecilik faaliyetlerini gerçekleştirmek amacıyla sahip olduğu finansal kaynakları riske eden ve kar amacı güden kişilere” girişimci denir. Bir başka ifadeyle “Bilgiyi temel olarak, genel eğilimlere ve kendisine uygun bir alanı seçerek ve/veya bilgisini girişimciliğe

konu ederek, herhangi bir finansman yöntemi kullanıp (öz kaynaklarıyla, tasarrufuyla, krediyle, borçla veya parasız) tüm insanların yararı için mal ve hizmet üretmek amacıyla işletme açıp ekonomik gereksinimini, ekonomik zenginliğini, bağımsızlığını, sosyal prestijini, kendini kabul ettirmeyi ve kendisini aşmayı, açtığı işletmesinde sürdüren, sürdürme arzusunda ve çabasında olan herkes” girişimcidir (Akdemir, 2009:30).

Girişimci basit birer büfeci, gazete satıcısı, manav, tamirci olabileceği gibi perakendeci büyük market sahibi, fabrika sahibi, tesis sahibi, holding sahibi vb. de olabilir. Girişimciler bir ülkede büyüyen üretken bir ekonominin gereği olarak risk üstlenebilen işletmeciliğin itici güçleridir. Günümüzde her yıl birçok kişi girişimci olarak yeni işler kurmaktadır ve iktisadi gelişmenin ve kalkınmanın dinamiği olmaktadırlar. Girişimciler günümüzde iş hayatının sürükleyici unsurları olarak kabul edilmektedir. Girişimciler ülke ekonomisi için önemli olan buluşlar yaparlar, yeni işler kurarlar ve ekonomik büyüme katkı sağlarlar (Akdemir, 2009: 25).

Girişimcinin başarısı onun davranış örüntüsü (yönetmel eğilimleri) ya da kişilik özellikleri ile ilişkilidir. Davranışsal yaklaşım konusunda çalışan bilim adamları girişimcinin sahip olduğu temel özellikler üzerinde durmuşlardır. Onlara göre girişimciler, özel insanlardır ve başkalarının sahip olmadığı kişisel özellikler taşımaktadırlar (Yelkikalan, 2008:46).

Girişimci, çevresine bakmasını ve ihtiyaçlarını görmesini bilen, çevresindeki fırsatları gözleyen ve onları bulduğunda her tür riski alarak fikrini gerçekleştirmeye çalışan kişidir. Dolayısıyla girişimci için fikir üretmek, yenilik üretmek ya da bir geliştirme yapmak gerekmektedir. Girişimcilik ise, girişimcilerin risk alma, fırsatları yakalama, hayata geçirme ve yenilik yapma süreçlerinin bütününe verilen addır. Bu nedenle hem şirket açma hem de yenilikler yapma süreci girişimcilik kapsamında yer almaktadır (Aktoprak, <http://www.vicebusiness.com/makale4.php>).

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte insanın düşünsel emeğinin ekonomik değerlere dönüşmesi olarak ifade edilen ve genel iktisatta emek, sermaye ve tabiat gibi klasik üretim faktörlerinden biri olarak kabul edilmeye başlanan girişimcilik; en geniş anlamıyla piyasa koşulları içinde, yatırılacak sermayeye en yüksek getiri sağlayacak mal ve hizmetlerin üretimini esas alan ve bu amaçla sermayenin üretim sürecine katılmasını ifade eden bir faaliyet olarak tanımlanabilir (Acı, <http://yeniumutlar.kadikoy.bel.tr/txtContent.aspx?pageName=girisimcilik.html>). İlk olarak Fransızca'da "iş yapan" anlamına gelen "entrepreneurs" kelimesinin karşılığı olarak kullanılan girişimcilik kavramı, zaman içinde farklılaşarak günümüzde daha çok "yenilik yapabilme, fırsatları değerlendirebilme ve ticari anlamda uygulanabilir hale getirme" şeklinde kullanılmıştır (<http://www.noktavirgul.com/ekonomi/girisimcilik-nedir.html>).

Girişimcilik ekonomik büyüme ve kalkınmanın motoru, yenilik ve yaratıcılığın kaynağıdır. Bir ülkede "hür teşebbüs" olarak ifade edilen rekabete dayalı özel girişimcilik ne ölçüde gelişirse söz konusu ülkede ekonomik refah düzeyi de o ölçüde yükselir. Girişimciliğin olmadığı ya da yetersiz olduğu ülkelerde ekonomik refah düzeyi düşük olmaktadır. Türkiye gibi gelişmekte olan ülkelerde girişimciliğin oynadığı rol çok büyüktür. Girişimcilik, yeni kaynaklarla ve yeni teknolojilerle toplumu tanıştırır. Bu sayede daha önce kullanılmayan veya daha az kullanılan kaynaklar ekonomiye kazandırılmakta ve üretimde artış sağlanmaktadır. Benzer şekilde girişimcilik ülkenin istihdam hacmini arttırmakta ve bunun sonucunda da iktisadi kalkınma pozitif bir ivme kazanmaktadır (Üzülmez, 2008:21).

Girişimciliğin gelişiminde hızla değişen koşullara uyum sağlayabilen, ekonomik büyümeye katkı sağlayabilecek yenilikçi ve yaratıcı girişimcilerin yetiştirilmesi önemli olmaktadır. Bu ise önemli ölçüde girişimci üniversitelerin varlığını ve bu üniversitelerin gelişimini kaçınılmaz kılmaktadır.

2. Girişimci Üniversite Kavramı ve Girişimcilik Eğitimi

Küreselleşme ve rekabetin hızla artması, hükümetlerin yüksek eğitim için uygun fonlar sağlayamaması, nitelikli insan gücüne olan ihtiyacın artması ve diğer pek çok faktör üniversitelerin girişimci bir yapıya dönüşmelerini zorunlu kılmaktadır.

Sanayi devrimi sonrasında evrim sürecine girerek kapitalizmin gereksinimlerine hizmet eden kurumlar olma yönünde değişim göstermeye başlayan üniversiteler bu süreçte piyasanın isteklerine uyum sağlayan bir hizmet üniversitesi niteliğine bürünmüştür. Küreselleşme süreciyle birlikte üniversitelerin bütçelerinde kısıtlamalara gidilerek üniversiteleri bir işletme anlayışına götüren ekonomik yararlılık düşüncesi üniversiteler de etkisini göstermeye başlamıştır. Üniversitelerin bir işletme olarak algılanması beraberinde üniversitelerden beklenen işlevlerin de farklılaşmasına yol açmıştır (Özdem ve Sarı, http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_351.pdf).

Dünyadaki başarılı ekonomilerin merkezinde üniversiteler yer almaktadır. Amerika'nın önde gelen üniversitelerinden biri olan California Üniversitesi; bilimsel bilgi üretme, büyük buluşlar gerçekleştirme, yenilikler yaratma, yeni firma oluşumlarını destekleme, yeni iş imkanları sağlama, bireysel ve kurumsal bazda yeni gelir akımları oluşturma gibi görevler üstlenmiştir. Çoğu insan üniversiteleri, geleneksel olarak yüksek öğretim ve temel araştırma merkezi olarak görmektedir. Fakat, günümüzde üniversiteler bunun ötesine geçmeyi başararak; topluma, ekonomiye, toplumun refah düzeyi ve yaşam kalitesine ekonomik, sosyal ve kültürel açıdan oldukça geniş çerçevede katkı da sağlamaktadırlar (Greenspan ve Rosan, 2006: 1).

Üniversitelerin, piyasanın istemlerine uygun bilgi üreten ve üretilen bilginin yayılmasına öncülük eden özel bir şirket gibi işleyen, araştırma gündemini kar-zarar hesaplarına göre belirleyen, özel ve kamu sektörlerinin istemlerine göre projeler geliştiren, bilimi geliştirmek için araştırma yapmanın yanında sanayinin güncel sorunlarına çözüm üreten kurumlara dönüşmeleri "girişimci üniversite" ve "şirket üniversiteleri" gibi yeni üniversite modellerini ortaya çıkarmıştır (Özdem ve Sarı, http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_351.pdf). Bu bağlamda "girişimci üniversite", kendine özgü özelliklere sahip, kendi alanında nasıl ilerleyeceği konusunda sürekli yenilikler araştıran, geleceğe dönük güçlü bir pozisyon sergileyebilmek için organizasyonel yapısında ciddi değişimleri göze alan, yani girişimci özelliği ağır basan üniversitedir (Aalerud, 2004; akt. Çetin, 2007: 218).

1990'lı yılların sonlarına doğru Burton Clark (1998) tarafından ortaya atılan "girişimci üniversiteler" olgusu, girişimcilik ile üniversite işlevlerini entegre eden bir yaklaşım olması ve üniversitelerin yeni bir türünü ortaya çıkarması açısından dikkat çekmektedir. Günümüzde

birçok ülkenin yüksek eğitim sisteminde önemli dönüşüm ve reformlar gerçekleşmektedir. Girişimci üniversitelerin ardında yatan temel felsefe, geleneksel araştırma üniversitelerinin yerini almaya başlamıştır (Çetin, 2007:223).

Bu paradigma ile üniversitelerin, kendi kaynaklarını kendileri yaratan, piyasayla işbirliği yapan ve sürekli rekabet içinde olan “girişimci” kimlikte olması amaçlanmaktadır. Girişimci üniversite” anlayışında, piyasa sürecinde rekabette öne geçmeyi sağlayacak ve karlılığı artıracak bilgi üretimine öncelik verildiği görülmektedir (Özdem ve Sarı, http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_351.pdf).

Akademik çevrede girişimcilik kültürü ve prensiplerini yerleştirmeye çalışan girişimci üniversitelerin en önemli işlevi, bölgesel ve ulusal refah artışını destekleyebilmek için girişimcilik üzerinde odaklanmaktır. Bu sebeple, geleceğin çağdaş üniversitelerinin bilim, öğretim ve girişimcilik olmak üzere üç temel üzerine oluşturulması beklenmektedir (Çetin, 2007:232).

Günümüz üniversiteleri artık faaliyet alanlarını sadece kendi mensuplarının değer yargılarına göre belirlemek yerine, faaliyetlerin türlerini ve alanlarını toplumun ihtiyaç ve beklentileri ile kendilerine tahsis edilen kaynaklara göre belirleyen kurumlardır. Bundan dolayı, çağdaş üniversite, toplumun her kesimi ile bütünleşmiş, faaliyetleri açısından topluma sorumluluğunu ne ölçüde yerine getirdiği denetlenen ve faaliyetleri toplum tarafından yönlendirilen, sahip olduğu her türlü tesis, teçhizat, bilgi birikimi ve insan gücünü girişimci bir düşünce ile değerlendirerek ek mali kaynak oluşturan, çağdaş işletmecilik teknikleri ile yönetilen oldukça karmaşık yapıdan oluşan bir kurumdur (Erdem, 2006: 310).

Çağdaş girişimcilik unsurlarının üniversite uygulamalarına girdiği bu dönemde, yüksek eğitim kurumlarının yeni rolleri, ulusal ve bölgesel refah artışını destekleyebilmek için girişimcilik üzerinde yoğunlaşmaktadır. Eğitim-öğretim ve araştırma faaliyetlerine ek olarak ekonomik ve toplumsal kalkınmaya katkının da eklenmesi sebebiyle girişimci üniversitelerin işlevlerini yerine getirebilmesini sağlayacak amaçlar aşağıdaki gibi biçimlendirilebilir (Odabaşı, 2006: 95);

- Eğitimin bitmesiyle, üniversite mezunlarını sadece belli kuruluşlarda iş arayan durumuna değil, kendi işinin kurucusu haline getirebilmek,
- Yeni kurulan şirketlerin kuruluş ve devamlılığında ortaya çıkan olumsuzlukların nasıl giderilebileceği konusunda “Girişimcilik Yönetimi”ni disiplinler arası araştırma konusu haline getirerek sonuca ulaşmak,
- Yapılan çalışmaların yalnızca akademik yayınlara yönelik olarak kalmaması toplumda yenilikleri ve yeni fikirleri uygulamada öncülük etmesini sağlamak.

Yukarıda ifade edilen amaçlara ulaşmak önemli ölçüde üniversitelerin etkin ve verimli bir girişimci olmalarına bağlıdır. Bu ise üniversitelerin önemli ölçüde değişen topluma uyum sağlayan, birey ve gruplara öncekine oranla daha fazla fırsatlar sunan bir organizasyon yapısına sahip olmasını gerektirir. Diğer bir ifadeyle değişim odaklı davranışlar ile akılcı faaliyetleri destekleyen organizasyonel yapının geleneksel yapının yerini alması gerekir (Clark, 2004:357; akt. Çetin, 2007: 223).

Girişimciliğin gelişiminde üniversitelerin girişimci bir yapıya kavuşmaları kadar söz konusu üniversitelerde girişimcilik eğitimlerinin yaygınlaştırılması ve böylece kişilerin girişimcilik özelliklerinin geliştirilmesi de önemli olmaktadır.

Girişimcilik eğitimi alanında yapılan ilk araştırmalarda girişimcilik, küçük işletme kavramı etkisiyle “bir iş yeri satın alma”, “yenilik ihtiyacı ve büyüme ihtiyacı” gibi anlamlarda kullanılmıştır. Diğer bir ifadeyle girişimcilik eğitime başlanıldığı ilk dönemlerde girişimcilik eğitimi küçük işletme faaliyetlerinin bir süreci olarak değerlendirilmiş daha sonra “küçük işletme” kavramından uzaklaşarak gerçek anlamında kullanılmaya başlanmıştır. Girişimciliğe bakış açısındaki farklılık; kavramın bağımsız bir disiplin olarak fark edilmesini sağlamanın yanı sıra girişimcilik eğitimi konusundaki çalışmaların da gündeme gelmesine zemin oluşturmuştur (Tağraf ve Halis, 2008: 95).

Girişimciliğin bir disiplin olarak değerlendirilmesiyle girişimciliğin öğrenilemeyeceği görüşünü diğer bir ifadeyle girişimciliğin doğuştan geldiğine ilişkin ortaya çıkan görüşün değişerek girişimcilik eğitimin yapılabileceği ve böylece girişimciliğin değişik yönleri ile öğretilebileceği görüşü kabul görmeye başlamıştır. Drucker, girişimciliği tanımlarken “girişimcilik mistik bir durum mudur? Girişimcilik bir sihir değildir, gizem değildir. Girişimcilik bir disiplindir ve herhangi bir disiplinde olduğu gibi öğrenilebilir” ifadesini kullanmaktadır. Girişimcilik konusunda ulaşılan bu yargı, bakış açısını değiştirmiş ve girişimcilik eğitimi yapılabileceği görüşleri belirlemiştir (Kuratko, 2005;akt. Tağraf ve Halis, 2008: 92). Girişimciliğin öğrenilebilir olduğu yönündeki düşüncelere paralel olarak, girişimcilik eğitimi konusunda araştırma ve çalışmalar başlamıştır.

Girişime başlamadan önce girişimcilik eğitiminin verilmesi bireylerin gelecekte yapacakları girişimlerin başarı şansını artırması açısından önemlidir. Özellikle gençlerin girişimsel ve tutumsal davranışlarının oluşmasında girişimcilik eğitiminin büyük önem taşıdığı, söz konusu eğitimin öğrencilerdeki girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarmaya yardımcı olduğu ve kendi işlerini kurmaya yönlendirdiği ifade edilmektedir. Örneğin, ABD’de yapılan bir araştırmada girişimcilik eğitimi alan kişilerin (Soylu ve Kepenek, 2008:459-461);

- Yeni iş kurmada üç kat daha fazla eğilime sahip olduğu,

- Kendi işinde çalışmaya üç kat daha fazla istekli olduğu,
- Yıllık %27 daha fazla gelir elde ettiği,
- Mal varlıklarının %62 daha fazla olduğu,
- Çalıştıkları işte daha fazla tatmin sağladıkları belirlenmiştir.

Girişimcilik eğitiminin birey ve işletme bazındaki olumlu etkilerinin yanı sıra ülke bazındaki etkileri de oldukça önemlidir. İstihdam ve yenilikçilik başta olmak üzere ülkelerin ekonomik kalkınmalarında önemli bir rol oynamaktadır (Balaban ve Özdemir, 2008:137).

Girişimcilik eğitimi; girişimin desteklenmesi teşvik edilmesi ve gelişiminde önemli bir faktör konumundadır. Bundan dolayı da, tüm dünyada üniversitelerde bu eğitimin verilmesi ile ilgili gelişmeler yaşanmaktadır. Eğitim sisteminin tüm düzeylerinde hızlı bir şekilde ilerleyerek yerini alan girişimcilik eğitim programlarının yanı sıra günümüzde girişimcilik alanında verilen kurslar, akademisyenler ve girişimcilik programlarının sayılarında da görülen artış (Hytti ve O’Gorman, 2004: 12) bu durumun bir göstergesi olmaktadır.

Girişimcilik kültürünün oluşturulması, girişimciliğin öğretilmesi, etkin bir şekilde yayılmasında eğitim kurumları çok önemli bir işlev görmektedir. Eğitim kurumlarının öğrencilerde girişimcilik bilincinin oluşturulmasına ve öğrencilerin girişimcilik yönlerinin geliştirilmesine yönelik çeşitli eğitimlerin verilmesi, iş dünyasından profesyonellerin pratik deneyimlerinden öğrencilerin yararlandırılmasına yönelik gerçekleştirilen uygulamalar ve bu uygulamalardan elde edilen veriler girişimcilik ve eğitim arasındaki ilişkinin çok güçlü olduğunu ortaya koymuştur.

Örneğin Berglund ve Wennberg (2006) master düzeyinde girişimcilik eğitimi alan işletme ve mühendislik bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini kişilik testi ve görüşme yaparak araştırmışlardır. Araştırmaya göre; her iki bölüm öğrencilerinin de girişimcilik eğilimlerinin yüksek olduğu, mühendislik öğrencilerinin pratik ve çaba gerektiren girişimlere yöneldiği, işletme öğrencilerinin ise daha kuramsal ve daha açık pazarlara odaklandığı bulunmuştur.

Üniversitedeki girişimcilik eğitiminin mezun olduktan sonraki etkilerini gösteren deneysel bir çalışma Galloway ve Brown (2002) tarafından gerçekleştirilmiştir. Çalışmada üniversite eğitimleri esnasında girişimcilik merkezinden bir programa kayıt olmuş ve hiçbir girişimcilik çalışmasına katılmamış olmak üzere hem mezun hem de halen öğretim hayatına devam eden öğrenci grupları üzerinde telefon anketi uygulanmıştır. Sonuçta girişimcilik hırsı ve istekliliğinin artması için girişimcilik eğitimlerinin etkili olduğunu tespit etmişlerdir.

Küçük (2009) ise çalışmasında, Türkiye’de girişimcilik eğitimi üzerinde durarak, Türk Milli Eğitim Sistemi’nde girişimcilik eğitime değinmiş, AB hibe projesi kapsamında gerçekleştirilen bir girişimcilik eğitimini örnek olarak sunmuştur.

Şengel (2008) ise; bir ülkenin kalkınmasında, rekabet gücünün artırılmasında, istihdamın sağlanmasında, ekonomik gücün artırılmasında girişimciliğin teşviki

ve girişimcilik eğitimi konularına değinerek, Anadolu Üniversitesi ve Bilecik Üniversiteleri’ndeki akademik birimlerde ön lisans ve lisans düzeyinde verilen girişimcilik dersinin, öğrencilerin inovatif iş fikrine ulaşmada olumlu etkileri olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Günümüzde konjonktürel sorunların yaşandığı süreçte ekonominin genel dengesini sürdürebilir kılmak, mevcut işsizlik sorununa çözüm üretmek ve bütçe açıklarını azaltmak gibi hususların girişimciliğin gelişimi ile mümkün olacağı düşüncesi girişimcilik eğitimi en stratejik konulardan biri haline getirmiştir. ABD, Avrupa ve Türkiye’deki girişimcilik eğitimine ilişkin aşağıda yer alan uygulama örneklerine bakıldığında konunun önemi açıkça görülebilmektedir.

Dünyada girişimcilik eğitime bakıldığında, ABD’nin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Girişimcilik ile ilgili Amerika’da ilk eğitim 1947 yılında Harvard Business School’da verilmeye başlanmıştır. Bu konudaki ilk akademik programlar ise 1960’lı yıllarda başlamış ve giderek yaygınlaşmıştır. Koh’un (1996) araştırmasına göre, 1993 yılında 400’den fazla ABD üniversitesinde lisans veya yüksek lisans düzeyinde girişimcilik dersleri verilirken, bu sayı 2003 yılında 1600’lere ulaşmıştır (akt. Gürol ve Bal, 2009: 14).

Güler (2009), ABD’den en iyi 20 ve ABD dışı dünyadan en iyi 10 üniversitenin web sitelerine erişerek bu üniversitelerin “Sosyal Girişimcilik” ile ilgili eğitsel ve akademik çalışmaları hakkında bilgi toplamıştır. Çalışmanın içerik analizinde kriterler olarak üniversitelerdeki dersler, araştırma/bilim merkezleri, bilimsel dergiler, yayımlanmış makaleler, yayımlanmış kitaplar, konuyla ilgili çalışan öğretim üyeleri, burslar, konferanslar, kulüpler ve yarışmalar, staj ve topluma hitap eden özelliği bulunan projeler incelenmiştir. Çalışma sonucunda sosyal girişimcilik içerikli derslerin işletme fakültelerinde daha yoğun okutulduğu, ABD üniversitelerinin diğer ülkelere göre daha aktif olduğu ve konu hakkındaki eğitsel faaliyetlerin bilimsel faaliyetlere göre daha fazla yapıldığı gibi sonuçlara ulaşmışlardır.

Daha girişimci bir Avrupa oluşturma doğrultusunda girişimciliğin geliştirilmesi Avrupa Birliği’nin öncelikli politikaları arasında yer almaktadır. Ayrıca AB bu politikalar kapsamında çok çeşitli faaliyetler göstermekle birlikte AB üyesi olan ve aday konumundaki ülkelerin bu anlamdaki gelişim performanslarını da izlemektedir (Balaban ve Özdemir, 2008:137).

Avrupa Birliği ülkelerindeki girişimcilik eğitimiyle ilgili bazı uygulama örnekleri ise aşağıda yer almaktadır (<http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic&id=1224>);

Yunanistan: Atina’daki Sivitanidios Teknik Okulu’nda sanal işletmeler, girişimcilik eğitime destek olmaktadır. Öğrenciler zamanlarını teorik dersler ve sanal bir işletmenin yönetimi arasında paylaştırmaktadır. Olumlu sonuçların elde edilmesi nedeniyle bu programın tüm teknik okullarda yaygınlaştırılması planlanmıştır. Ders programına, girişimcilik kuramı ile iş planlarının hazırlanmasına ilişkin pratik bilgilerin verildiği girişimcilik dersi eklenmiştir. Ayrıca kurulan irtibat ofisleri öğrencilerin girişimcilik kariyeri konusunda bilgilendirilmelerini ve desteklenmelerini sağlamaktadır.

İrlanda: Yüksek büyüme potansiyeline sahip yeni işletmeleri geliştirmeye odaklı bir strateji ile üniversite temelli ticari girişimlerin sayısını ve yoğunluğunu artırmaya ilişkin bir destek paketi uygulanmaktadır (Campus Company Programme). İrlanda bölgesel kalkınma stratejisinin bir parçası olan bu program işyeri kurmak isteyen üniversite mezunlarına pratik bilgi ve yönetim desteği sağlayan bir yıl süreli bir işletme destek programını kapsamaktadır. Program çerçevesinde öğretim görevlileri araştırma sonuçlarını ticari hayata geçirmek üzere mali destek alabilmektedir.

İngiltere: İdari yüklerin azaltılmasına yönelik Düzenleyici Reform Yasası uygulamaya konularak Düzenleyici Reform Eylem Planı hazırlanmıştır. Bu planda büyüme potansiyeline sahip küçük işletmelere dönük bölgesel risk sermayesi fonları uygulamaya konulmuştur. Kredi almakta güçlük çeken küçük firmalar için Kredi Garanti Fonları oluşturulmuş ve belli üniversitelerde ve kolejlerde girişimcilik eğitimi amaçlı kurslara destek sağlanması amacıyla hükümet tarafından mali kaynak ayrılmıştır. Ayrıca özel yatırımcılarla finansman imkanı arayan girişimcileri bir araya getiren hükümet destekli Ulusal İş Ağı kurulmuştur.

Finlandiya: Finlandiya'daki okul sisteminde girişimcilik konusuna büyük önem verilmektedir. Girişimcilik eğitimi tüm eğitim düzeylerinde müfredata dahil edilmiştir.

Almanya: Almanya'daki Federal Eğitim ve Araştırma Bakanlığı tarafından üniversiteler, teknik okullar, iş dünyası ve diğer ilgililer arasında bölgesel işbirliğini geliştirmek üzere "EXIST Programme" kurulmuştur. Program, yüksek öğrenim ve araştırma kuruluşlarında daha girişimci bir zihniyet yaratılmasını sağlamak ve girişim potansiyelinin uygulamaya geçirilmesi amacıyla ilgili tarafları bir araya getirmektedir.

Hollanda: Hollanda'da girişimciliğe eşgüdümlü bir yaklaşımla çeşitli bakanlıklar, kamu kuruluşları ve işletme sahipleri arasında etkileşim sağlanmıştır. Girişimcilik politikalarının uygulanmasıyla doğrudan ilgili olan bölgeler, yüksek öğrenimde girişimcilik ruhunun geliştirilmesi ve entegre destek hizmetlerinin sağlanması gibi önemli konularda Ekonomi Bakanlığı ile ortak girişimlerde bulunmayı kabul etmişlerdir. Lise öğrencileri arasında girişimcilik ruhu yaratmak üzere Ekonomi Bakanlığı, işveren kuruluşu ve bir bankanın desteğinde "mini işletmeler projesi" uygulamaya konmuştur. Öğrenciler bir işletme kurarak, bir mal üretmekte ya da hizmet sunmaktadırlar. Yılda bir kez "Mini İşletme Ödülü" verilmektedir.

Girişimci bir toplum oluşturma stratejileri doğrultusunda Türk Milli Eğitim Sistemi'nde girişimcilik eğitimi son yıllarda yaygınlaşmaya başlamıştır. Okul öncesinde birlikte çalışma, paylaşma, kişisel becerilerin iyileştirilmesi, ilköğretimde ise özgüvenin geliştirilmesi, yeteneklerin doğru kullanılması, çalışmaya istekli olma gibi girişimci özellikleri konularında bilgi verilmekte ve öğrencilerin girişimcilik özellikleri iyileştirilmeye çalışılmaktadır. Bu çerçevede girişimcilik, Ticaret Meslek Liseleri, Endüstri Meslek Liseleri ve Kız Meslek

Liseleri gibi meslek liselerinde Girişimcilik adı altında 2 saatlik ders olarak okutulmaktadır (Küçük, 2008: 364).

Baysal ve Özkul (2009), girişimcilik kültürünü oluşturma açısından ilköğretimin ilk beş yılında Milli Eğitim tarafından okutulmak üzere onaylanmış, sosyal ve kültürel içerikli kitaplarda ana konu olarak "girişimcilik", alt kategori olarak da girişimciliği çağrıştıran kelimelerin araştırılmasında içerik analiziyle, girişimci bir toplum oluşturma stratejileri doğrultusunda formel eğitim sisteminin üstlendiği rol konusunda bir durum tespiti yapmışlardır. Girişimciliği özendirme ve girişimcilik kültürü yaratma noktasında girişimci-girişimcilik ile girişimci özelliklerini içeren kelimelerin basılı dokümanlarda yer alma yoğunluğunun birinci sınıftan beşinci sınıfa doğru artarak devam etmesi, örneklerin artırılması; yazılı dokümanlarda yer verilen konuların uygulamalar ve canlı örneklerle desteklenmesi gerekliliğini vurgulamışlardır.

Gürol, Aydınlik ve Atsan'ın (2008) Türkiye'deki kamu ve vakıf üniversitelerindeki girişimcilik eğitimi ve girişimcilik derslerinin içeriklerini karşılaştırmak amacıyla yapmış oldukları çalışmaya göre; ülkemizde toplam 38 devlet üniversitesi ve 19 vakıf üniversitesinde işletme bölümü ve/veya fakültelerinde girişimcilik dersi verilmektedir. MBA programlarında ise seçimsiz olarak girişimcilik dersi veren 9 devlet üniversitesi ve 4 özel üniversite bulunmaktadır. Bunlara ek olarak, 4 üniversitede de genç girişimci geliştirme programı uygulanmaktadır. 2002 yılında Anadolu Üniversitesi'nde Girişimcilik Eğitim ve Araştırma Merkezi kurulmuştur. Bunların yanı sıra KOSGEB tarafından 1998 yılında kurulan Girişimcilik Enstitüsü, Teknolojik Eğitimi Geliştirme Vakfı (TEGEV) ve Genç Başarı Vakfı faaliyet göstermektedir. İstanbul Kültür Üniversitesinin de Aile İşletmeleri Girişimcilik ve Uygulama Merkezi bulunmaktadır.

Girişimcilik yükseköğrenim düzeyinde MEB-YÖK Programı kapsamındaki meslek yüksekokullarında ve fakültelerin başta iktisadi ve idari programları olmak üzere mühendislik birimlerinde de okutulmaktadır. Meslek Yüksekokullarında İnşaat, Bilgisayar Teknolojisi ve Endüstriyel Elektronik gibi teknik; İşletme, Büro Yönetimi ve Sekreterlik gibi iktisadi ve idari programlar bölümlerinde ise Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi adıyla, haftalık 2 veya 4 kredi ve dönemlik olarak verilmektedir (Küçük, 2008: 364).

Yükseköğretimde iktisadi ve idari programların dışında uygulamalı bilimlerde de girişimcilik eğitimi verilmesinin zorunluluğu tartışılmaktadır. Çünkü uluslararası düzeyde ekonomik açıdan ayakta kalmanın en önemli unsurlarından biri Ar-Ge temelli yenilikler yapacak girişimci ve üretici bir toplum olmaktır. Bu doğrultuda, mühendislik eğitim ve öğrenimi gören öğrencilere ve yeni mezun mühendislere gerekli eğitimin verilerek Ar-Ge konusunda çalışmalar yapmalarını sağlamak ve girişimcilik yönlerini de kullanarak kendi iş imkanlarını oluşturmalarına yardımcı olmak gerekmektedir (Kurban, 2005: 3).

Türkiye’de üniversiteler düzeyinde verilen girişimcilik dersleri genellikle seçmeli ders olarak verilmekte ve hem kontenjan hem de kredi açısından son derece sınırlı kalmaktadır. Son yıllarda üniversitelerde az da olsa girişimcilikle ilgili müstakil bölümler açılmaya başlanmıştır. Türkiye’de meslek yüksekokullarındaki girişimcilik eğitimi genel tablodan farklı değildir. Programların bir çoğunda girişimcilik dersi bulunmamakta, olanlarda ise çoğunlukla seçmeli ders olarak ve kredisi düşük olarak yer almaktadır. Ön lisans programlarından mezun olabilmek için ortalama 80-90 kredi toplanması gerekli olduğu halde, bir öğrencinin ön lisans eğitimi boyunca alabileceği girişimcilik içerikli derslerin kredi toplamı ortalama 3-4 arasındadır (Soylu ve Kepenek, 2008:461).

Genel olarak bakıldığında girişimcilik eğitime Amerika’da ve Avrupa’da ilk ve orta dereceli okullarda da yer verildiği, diğer ülkelerin uygulamalarıyla karşılaştırıldığında Türkiye’de girişimcilik eğitiminin genellikle meslek okulları ve üniversite düzeyinde verildiği görülmektedir. 38 ülkede yapılan Global Entrepreneurship Monitor (GEM-Global Girişimcilik Platformu) araştırmasına göre; girişimcilik eğitimi Şili, Kolombiya ve Finlandiya gibi ülkelerde %40’lı oranların üzerinde iken, Türkiye’de bu oran %6’dır (GEM, 2008). Global Girişimcilik İzleme Raporu’na göre, İrlanda girişimcilik konusunda ABD, Japonya, Almanya, İngiltere ve Fransa’nın önündedir. İrlanda yeni bir iş kurma kolaylığı bakımından 2. sırada; eğitim ve öğretimde etkinlik bakımından 3. sırada gelmektedir.

3. Dünyadaki ve Türkiye’deki Üniversitelerde Girişimcilik Eğitimi: Karşılaştırmalı Bir Analiz

Literatür incelendiğinde girişimcilik konusunda Brockhaus (1991); Galloway & Brown (2002); Peterman & Kennedy (2003); Hytti & O’Gorman (2004); Kirby (2004); Kuratko (2005); Henry, Hill & Leitch (2005); Berglund & Wennberg (2006). Gürol, Aydınlik & Atsan (2008); Soylu & Kepenek (2008); Balaban & Özdemir (2008); Tağraf & Halis (2008); Jack & Anderson (2009) pek çok çalışmanın yapıldığı anlaşılmaktadır. Girişimcilik Eğitimi konusundaki çalışmalarda genel olarak girişimcilik eğitimi ve girişimcilik eğitiminin bireylerin girişimcilik algıları ve yaratıcılıkları üzerindeki etkileri ya da bireye katkılarının ortaya konulmasına ilişkin hususlar irdelenmektedir. Literatürde girişimcilik eğitime yönelik pek çok çalışma olsa da Türkiye ve Dünya’daki üniversiteleri karşılaştırmalı olarak analiz eden bir çalışma bulunmamaktadır. Bu nedenle çalışmada, Türkiye’deki üniversiteler ile dünyadaki ilk 100 üniversite analiz edilerek bir karşılaştırma yapılmakta ve bu anlamda literatüre katkıda bulunma amaçlanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Türkiye’deki devlet ve vakıf üniversiteleri ile dünyadaki ilk 100 üniversitede girişimcilik eğitimi veren üniversitelerin ders içeriklerini, derslerin seçmeli olup olmadıklarını, girişimcilik ile ilgili enstitü, merkez veya öğrenci topluluklarının bulunup bulunmadıklarını inceleyerek Türkiye’deki üniversiteler

ile dünyadaki ilk 100 üniversitenin analiz edilmesiyle karşılaştırma yapmaktır.

3.2. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Araştırmanın evrenini Türkiye ve dünyadaki üniversiteler oluşturmaktadır. Çalışmada Türkiye’deki üniversiteler için Yüksek Öğretim Kurulu’nun üniversiteler listesindeki 94 devlet ve 45 vakıf üniversitesi, dünyadaki üniversiteler ise 2009 yılında <http://www.topuniversities.com/world-university-rankings> internet adresinde açıklanan üniversite sıralamasındaki ilk 100 üniversiteyle sınırlandırılmıştır. Yani sıra araştırma kapsamında üniversitelerin internet siteleri incelendiğinde, üniversitenin internet sayfasının hazırlanma veya yenilenme aşamasında oluşu, ders kataloglarının olmaması, yabancı üniversitelerde ise bazı ülkelerdeki üniversitelerin İngilizce sitelerinin, ülkenin ana dilindeki (Çince, Fransızca vs.) sitelere göre daha az bilgiyi içermesi araştırmanın diğer kısıtlarını oluşturmaktadır.

3.3. Çalışmanın Yöntemi

Türkiye’deki üniversitelerin ve Dünyadaki ilk 100 üniversitenin verilerine internet adreslerinden ulaşılarak içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizinin amacı, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ulaşmaktır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirilerek, okuyucunun anlayacağı bir biçimde düzenlenerek yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 227). Bu çalışmada da üniversitelerin internet sitelerinde, ders katalogları, öğrenci topluluk/kulüp sayfaları, araştırma merkezleri sayfaları incelenerek girişimcilik (Entrepreneurship) kelimesini içeren ders, topluluk/kulüp ve merkez olup olmadığı yönüyle incelenmiş ve karşılaştırma yapılarak yorumlanmıştır.

3.4. Bulgular

Üniversitelerin internet sitelerinden içerik analiziyle elde edilen verilere göre girişimcilik eğitiminde Türkiye ve ilk 100 Dünya üniversitesi karşılaştırması Çizelge 1’deki gibidir.

Çizelge 1. Girişimcilik Eğitiminde Türkiye ve İlk 100 Dünya Üniversitesi Karşılaştırması

		N	
ÜNİVERSİTE SAYISI	<i>Türkiye</i>	77	
	<i>Dünya</i>	59	
EĞİTİM VEREN BİRİM	<i>Türkiye</i>	<i>Ön Lisans</i>	290
		<i>Lisans</i>	110
		<i>Lisansüstü</i>	21
	<i>Dünya</i>	<i>Ön Lisans</i>	7
		<i>Lisans</i>	193
		<i>Lisansüstü</i>	77
GİRİŞİMCİLİK MERKEZLERİ	<i>Türkiye</i>	6	
	<i>Dünya</i>	22	
KULÜP-TOPLULUK	<i>Türkiye</i>	13	
	<i>Dünya</i>	8	

Çizelge 1'e göre; Türkiye'deki 77 üniversitede girişimcilik dersi verilmekte olup bunların dağılımı ön lisans bölümlerinde 290, lisans bölümlerinde 110, lisansüstü bölümlerde ise 21'dir. Dünya genelindeki ilk 100 üniversitede ise durum oldukça farklıdır. Dünya genelindeki ilk 100 üniversiteden 59'unda girişimcilik dersi verilmektedir. Bunların dağılımına bakıldığında ön lisans düzeyinde 7, lisans düzeyinde 193, lisansüstü düzeyde ise 77 programda girişimcilik dersi olduğu görülmektedir. Girişimcilik merkezleri ve enstitüler bazında bakıldığında ise dünya üniversiteleri ile Türkiye'deki üniversiteler arasında büyük farklılıklar vardır. Türkiye'de 6 merkez bulunurken, dünyada 22 merkez bulunmaktadır. Kulüp/Topluluk bazında ise ülkemizdeki üniversitelerde girişimcilikle ilgili 13 adet topluluk varken, ilk 100 Dünya üniversitesinde ise bu sayı 8'dir.

Dünya üniversitelerinde girişimcilik eğitiminin yüksek lisans ve doktora programlarında ağırlıklı olduğu, küreselleşmeden, krizlere, rekabet teorilerinden, iş ve ürün geliştirme stratejilerine, nano teknoloji ve girişimcilik olmak üzere çok zengin güncel bir içeriğe sahip olduğu gözlenmiştir. Lisans programlarında ise daha spesifik ve programa uyarlanmış ders içerikleri oluşturulmuştur. Bu ifadeyi destekleyecek en karakteristik örneklerden biri Georgia Institute of Technology de mühendislik bölümünde verilen girişimcilik dersinde "Girişimcilik ruhun bilim adamı mı? Yoksa mühendislik mi?" ifadesinin sorgulanmasıdır. Yine Sydney Üniversitesi'nde girişimcilik derslerinin Sosyal Girişimcilik, Girişim ve Yaratıcı Endüstriler, Girişimci Yapılanma ve Yenilenme, İnovasyon ve Özel Girişim Projeleri, Uluslararası Girişimcilik gibi çok geniş bir yelpazede yer aldığı ve hayırseverlikten uluslararası düzeyde girişimcilik fırsatlarının algılanmasına, film sektöründe girişimcilik olgusunun değerlendirilmesine kadar derinlemesine bir içerik oluşturulduğu gözlenmiştir. Dünya üniversitelerinde lisans düzeyinde girişimcilik dersleri iktisadi ve idari programlarda yoğunlaşırken, mühendislik ve eczacılık gibi diğer programlarda da girişimcilikle ilgili dersler bulunmaktadır. Eczacılık Fakülteleri'nde ilaç girişimciliği, Seracılık Bölümünde Sera Girişimciliği, Finans Bölümlerinde ise Finans Girişimciliği gibi spesifik alanlara yönelik dersler buna örnek olarak gösterilebilir.

Türkiye'deki üniversitelerde girişimcilik dersleri incelendiğinde ise, girişimcilik derslerinin dünya üniversitelerinden farklı olarak lisans düzeyinden ziyade meslek kazandırmaya yönelik eğitim veren önlisans programlarında toplandığı gözlemlenmiştir. Bir diğer bulgu ise lisans düzeyinde verilen girişimcilik derslerinin İktisadi ve İdari Bilimler Eğitimi veren bölümlerde toplanmış olmasıdır. Girişimcilik dersinin Türkiye'deki üniversitelerde bölümlere göre dağılımı ise Çizelge 2'deki gibidir.

Çizelge 2'ye göre girişimcilik dersi ön lisans düzeyinde teknik programlarda, iktisadi ve idari programlara göre daha fazla sayıdadır. Ön lisans düzeyinde iktisadi ve idari programlarda girişimcilik

Çizelge 2. Girişimcilik Dersinin Türkiye'deki Üniversitelerde Bölümlere Göre Dağılımı

	BİRİM	N
ÖN LİSANS	<i>İktisadi ve İdari Programlar</i>	123
	<i>Teknik Programlar</i>	139
LİSANS	<i>İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi</i>	82
	<i>Uygulamalı Bilimler Y.O.</i>	3
	<i>Veterinerlik Fakültesi</i>	1
	<i>Denizcilik İşletmeciliği Ve Yönetimi Y.O.</i>	1
	<i>Sağlık Bilimleri Fakültesi</i>	1
	<i>Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Y.O.</i>	2
	<i>Eğitim Bilimleri Fakültesi</i>	1
	<i>Beden Eğitimi Ve Spor Y. O.</i>	1
	<i>Fen Edebiyat Fakültesi</i>	1
	<i>Ziraat Fakültesi</i>	2
LİSANS-ÜSTÜ	<i>Sosyal Bilimler Enstitüsü</i>	21

dersi en çok bulunan bölüm İşletme Yönetimi, teknik programlarda ise Bilgisayar Teknolojisi ve Programcılığı bölümüdür. Lisans düzeyinde girişimcilik dersi sayısının en çok olduğu fakülteler İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleridir. Ayrıca Veterinerlik, Fen Edebiyat, Eğitim Bilimleri ve Ziraat Fakülteleriyle Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu'nda girişimcilik dersinin olması dikkat çekicidir. Verilen derslerin adlarına bakıldığında ise en fazla öne çıkan ders isimleri; Girişimcilik, Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği'dir.

Türkiye'deki üniversitelerin web sitelerinden edinilen bilgilere göre girişimcilik eğitimlerine ilişkin ders içeriklerinin dünya üniversitelerine kıyasla daha az kapsamlı ve birbirinin benzeri şekilde tasarlandığı tespit edilmiştir. Girişimcilik derslerinde genel olarak, girişimcinin taşıması gereken özellikler, girişimcilikte başarı ve başarısızlık faktörleri, küçük işletmelerin güçlü ve zayıf yönleri, ekonomik ve sosyal sisteme katkıları, sorunları ve çözüm yolları gibi konular yer almaktadır. Ayrıca Türkiye'de üniversite düzeyinde okutulan girişimcilik derslerinin zorunlu veya seçmeli ders olarak dağılımları Çizelge 3'teki gibidir.

Çizelge 3'e göre; girişimcilik dersleri hem devlet hem de vakıf üniversitelerinde ön lisans, lisans ve lisansüstü düzeyde ağırlıklı olarak seçmeli şeklinde verilmektedir. Dünyadaki üniversitelerde de girişimcilik dersleri ağırlıklı olarak seçmeli ders şeklinde okutulmaktadır.

Çizelge 3. Girişimcilik Dersinin Zorunlu/Seçmeli Dağılımı

		Ön Lisans	Lisans	Lisans-üstü	TOPLAM
Devlet Üniversiteleri	<i>Zorunlu</i>	98	18	4	329
	<i>Seçmeli</i>	137	56	16	
Vakıf Üniversiteleri	<i>Zorunlu</i>	11	14	0	63
	<i>Seçmeli</i>	14	23	1	

Türkiye’de bazı üniversiteler girişimcilik konusu üzerinde odaklanmışlardır. Bunların başında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi, Gebze Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Özyeğin Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, İstanbul Kültür Üniversitesi, Marmara Üniversitesi gelmektedir. Bölgelere göre ise; özellikle Marmara Bölgesindeki üniversitelerin girişimcilik konusuna daha eğilimli oldukları görülmektedir. Vakıf üniversiteleri de bu konuda oldukça çaba sarf etmektedirler. Girişimcilik merkezlerine yönelik yapılan değerlendirmeye göre ise hem fen bilimleri hem de sosyal bilimler alanında eğitim veren üniversitelerde girişimcilik ile ilgili araştırma merkezlerinin bulunduğu gözlemlenmiştir.

4. Sonuç ve Tartışma

Dünya kaynaklarında daralma, küreselleşme, hızlı teknolojik değişim beraberinde gelen işsizlik artık ulusların değil küreselleşen dünyanın sorunu haline gelmiştir. Kaynakların etkin kullanılması, küreselleşmenin ve değişimin birey – kent - ülke düzeyinde gerçekleştirilmesi ve işsizlik sorununun çözülmesinde girişimci kimlik, girişimci yaşam biçimi, girişimci düşünce tüm dünyada çözüm modeli olarak algılanmakta ve üniversitelere de bu bir kimlik olgusu olarak yerleşmektedir. Zira evrenselleşme üniversiteler de başlayacak ve tüm dünyada yer bulacaktır.

Girişimci üniversite kimliğinin oluşturulması öncelikle üst yönetimin aldığı stratejik kararlar örgüt bünyesine yerleşen bir tutumdur. Ancak en alt birimlere kadar tüm örgüt tarafından benimsenmediği zaman hiçbir anlam ifade etmez. Dinamik bir olgu olan girişimciliğin sürekli beslenmesi gerekmektedir. Girişimci üniversite kimliği; yönetimi, girişimci akademisyenler, girişimci perspektifte oluşturulmuş ders içerikleri ve girişimci kimlik kazandırılmış öğrencilerle sağlanacaktır. Bu bağlamda ders içerikleri çok büyük önem arz etmekte, süreci hızlandıracak öğrenci kulüpleri ve etkin hale getirecek girişimcilik merkezlerinin üniversite bünyesinde yer alması gerekmektedir.

Yapılan çalışmada, girişimcilik eğitiminin hem Türkiye hem de dünya üniversitelerinde önemli bir yere sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Türkiye üniversitelerine bakıldığında ön lisansta girişimcilik derslerinin, lisans ve lisansüstü eğitim programlarına göre daha ağırlıklı olduğu anlaşılmaktadır. Kimyacılar, biyologlar, mühendisler ya da ziraatçılar için ayrı ayrı girişimcilik programlarının olması dikkat çekicidir. Ayrıca bazı dünya üniversitelerinde mühendislik, biyoloji, uzay teknolojileri gibi alanlarda da faaliyet gösteren birimlerde inovasyon ve girişimcilik gibi derslerin varlığı, girişimcilik konusunun ilerleyen zamanlarda daha sık telaffuz edilip, geleceği gören birçok üniversitenin vizyonuna gireceğinin bir göstergesidir.

Dünya üniversitelerinde girişimcilik merkezleri aracılığı ile tüm üniversiteye girişimcilik kültürünün aşılması ve faal olarak çalışması, sadece ders bazında girişimciliğin yeterli olmadığının bir kanıtıdır. Özellikle dünya üniversitelerinde alanlarında başarılı girişimcilerin bulunduğu konferans ve seminer programları, tüm üniversite bölümlerine hitap eden bir yapıya kavuşturulmuştur.

Ülke olarak kendi girişimcilerimizi yetiştirmenin ve desteklemenin gerekliliği ekonomik koşulların ve istihdam olanaklarının değişmesiyle daha da iyi anlaşılmaktadır. Bu nedenle, globalleşen ekonomik koşullara karşı kendi girişimcilerimizi destekleyerek girişimcilik eğitimini daha iyi planlamak ve içeriğini geliştirmek gerekmektedir. Özellikle, girişimcilik dersinin tüm eğitim programlarına yetiştirilmesi, okul öncesi dönemden yüksek öğrenime kadar bireylerin girişimcilik bağlamında uyarılması, girişimcilik algılarının geliştirilmesi ve yaratıcılık temelli girişimciliğe motive edilmesi sağlanmalıdır. Üniversitelerde ise girişimcilik dersinin sadece işletme okullarının programlarında değil, diğer bilim dallarında da zorunlu olması, özellikle mühendislik bilimi ile ilgili bölümlerde ders programlarında girişimcilik dersi verilmesi gerekmektedir. Ayrıca Türkiye’de üniversite düzeyinde girişimcilik eğitiminin öneminin anlaşılmasıyla, dünyaya göre eksikliklerin giderilerek daha özgün ve işlevsel bir yapıya kavuşturulması da daha başarılı girişimcilerin yetiştirilmesi için önemli bir adım olacaktır.

Kaynaklar

- Aalerud, K., (2004), “From Research University to Business Enterprise? The Significance of Intellectual Property Protection Strategies When Science becomes Commerce, Master of Philosophy in Higher Education”, University of Oslo, September.
- Acı, Esra Yüksel, Girişimcilik, <http://yeniumutlar.kadikoy.bel.tr/txtContent.aspx?pageName=girisimcilik.html>, 05.04.2010.
- Akdemir, A., (2009). İşletmeciliğin Temel Bilgileri, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Aktoprak, D., “Girişimcilik Nedir ? Türkiye’nin Girişimcilik Performansı”, <http://www.vicebusiness.com/makale4.php>, 13.05.2010.
- Balaban, Ö. ve Özdemir, Y., (2008) , “Girişimcilik Eğitiminin Girişimcilik Eğilimi Üzerindeki Etkisi: Sakarya Üniversitesi Örneği”, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, 3 (2), 134-148.
- Baysal, H. ve Özkul, A. S. (2009). Türkiye’de Girişimcilik Eğitiminde İlköğretimin Rolü Ders Kitapları Üzerine Bir İçerik Analizi, I. Uluslararası Davraz Kongresi.
- Berglund, H., Wennberg, K. (2006). Creativity among Entrepreneurship Students: Comparing Engineering and Business Education, International Journal of Continuing Engineering Education and Life-long Learning, 16 (5), 366-79.
- Brockhaus, R.H. (1991); “Entrepreneurship education and research outside North America”, Entrepreneurship Theory and Practice, Spring, pp.77-84.
- Clark, R. B., (2004): “Delineating the Character of the Entrepreneurial University”, Higher Education Policy, 17:355-370.
- Çetin, M., (2007). Bölgesel Kalkınma ve Girişimci Üniversiteler, Ege Akademik Bakış Dergisi, 7(1), 217-238
- Erdem, A.R., (2006). Dünyadaki Yükseköğretimin Değişimi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 15, 299-314.

- Galloway, L. ve Brown, W. (2002). Entrepreneurship education at university: a driver in the creation of high growth firms?, *Education & Training*, 44 (8/9).
- Global Entrepreneurship Monitor, (2008). Executive Report.
- Güler, B.K. (2009). Dünyada Öncü Üniversitelerin İşletme Fakültelerinin Sosyal Girişimcilik İle İlgili Eğitsel ve Bilimsel Faaliyetleri, VI. Uluslararası STK'lar Kongresi, 23-25 Ekim 2009 Çanakkale
- Gürol, Y., Bal, Y., (2009). Türkiye'de Girişimciliğin Evrimi ve Gelişimi İçin Girişimcilik Eğitiminin Önemi, www.ikt.yildiz.edu.tr/RePEc/yil/makaleler/gurol_0019.pdf, 21.11.2009
- Gürol, Y., Aydınlik A., Atsan, N., *Entrepreneurship Education In Turkish Universities*, 18th Annual Global Conference, Internationalizing Entrepreneurship Education and Training, 17-20 July 2008 Ohio, USA.
- Greenspan, A., Rosan, R.M. (2006). The Role of Universities Today: Critical Partners in Economic Development and Global Competitiveness, http://www.icfconsulting.com/Markets/Community_Development/docfiles/role-universities.pdf, 30.12.2009.
- Henry, C., Hill, F. And Leithch C. (2005) "Entrepreneurship Education and Training: Can Entrepreneurship be taught? Part 1", *Education and Training*, Vol. 47, No.2, pp.98-111.
- Hytti, U. ve O'Gorman, C. (2004). What is "enterprise education"? An analysis of the objectives and methods of enterprise education programmes in four European countries, *Education & Training*, 46 (1), 11-23.
- Jack, S.L. and Anderson, A. R. (2009) "Entrepreneurship education Within the enterprise culture", *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, Vol. 5, No.3, p.110-125.
- Kuratko, Donald F., (2005); "The Emergence Entrepreneurship Education: Development, Trends and Challenges", *Entrepreneurship Theory and Practice*, September, 577-598.
- Kirby, D. A. (2004); "Entrepreneurship education: can business schools meet the challenge?", *Education & Training*, Vol:46, No 8/9, pp.510-519.
- Kurban, M. (2005). Elektrik, Elektronik, Bilgisayar Mühendislikleri Eğitiminde Girişimcilik Programı, Elektrik, Elektronik, Bilgisayar Mühendislikleri Eğitimi 2. Ulusal Sempozyumu, Samsun, 25-27 Mayıs 2005, http://www.emu.edu.tr/smeconfurkepdf%5Cbildiri_34.prn.prn
- Küçük, O. (2009). Türk Eğitim Sisteminde Girişimcilik Ve Girişimcilik Eğitiminde Avrupa Birliği (AB) Hibe Projelerinden Yararlanma Düzeyi: Bir Uygulama, 2. Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Kırgızistan.
- Odabaşı, Y., (2006). Değişim ve Dönüşümün Aracı Olarak Girişimci Üniversite, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1 (1), 87-104.
- Özdem, G., Sarı, E., *Yükseköğretimde Yeni Bakış Açılılarıyla Birlikte Yeni Kurulan Üniversitelerden Beklenen İşlevler (Giresun Üniversitesi Örneği)*, http://www.universite-toplum.org/pdf/pdf_UT_351.pdf, 08.01.2010.
- Peterman, E. N. and Kenedy J., (2003), "Enterprise Education : Influencing Students' Perceptions of Entrepreneurship", *Entrepreneurship Theory and Practice*, Winter, 129-143.
- Soylu, A. ve Kepenek, Y. (2008). Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Girişimcilik Düzeyleri Ve Aldıkları Eğitimin Girişimciliğe Olan Katkılarının Belirlenmesi: PAU Honaz Meslek Yüksekokulu Örneği, *Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Kırgızistan*.
- Şengel, S. (2008). Yükseköğretimde Girişimcilik Eğitiminin İnovatif İş Fikirlerine Ulaşmadaki Etkisi Üzerine Bir Araştırma, *Uluslararası Girişimcilik Kongresi, Kırgızistan*.
- Tağraf, H. Ve Halis, M. (2008) , " Üniversitelerdeki Girişimcilik Eğitiminin "Girişimsel Öz Yetkinlik" Algısı Üzerindeki Etkisi: Bir Araştırma, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2), 91-107.
- Tekin, M., (2004), *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Tutar, H., Küçük, O., (2003), *Girişimcilik ve Küçük İşletme Yönetimi*, Seçkin Yayıncılık A.Ş., Ankara
- Üzülmez, H. (2008), "Girişimcilik ve Konya'da Girişimciliğin Geleceği", *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3 (2), 21-31.
- Yelkikalan, N. (2006), 21. Yüzyılda Girişimcinin Yeni Özelliği: Duygusal Zeka, *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi* 1 (2), 39-51.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- <http://www.tisk.org.tr/yayinlar.asp?sbj=ic &id=1224>
- <http://www.noktavirgul.com/ekonomi/girisimcilik-nedir.html>